

Slovička:

kalbėti, kalba, kalbėjo
dirbti, dirba, dirbo
studijuoti, studijuoja, studijavo
eiti, eina, ėjo
lietuviškai
čekiškai
knyga (f)
arklys (m)
studentas (m), studentė (f)
ponas (m), ponía (f)
vyras (m)
moteris (f)
ir
čia

mluvit
pracovat
studovat
jít
litevsky
česky
kniha
kůň
student, studentka
pán, paní
muž
žena
a
zde

Přeložte:

Dobrý den, jmenuji se XY.
Jak se jmenujete vy?
Dobré ráno.
Jaké je tvé příjmení?
Dobrou noc.
Nashledanou.
Ahoj/zdravím.
Buď zdrav/zdráva.

3.1 Prozodické vlastnosti litevštiny

Přízvuk

Litevský přízvuk je volný: může být na kterékoliv slabice. Poloha přízvuku se během ohýbání může měnit, a tyto proměny jsou pak individuální vlastností dotyčného slova, nikoliv ohýbacího vzoru, ke kterému ono slovo patří.

<i>stalas (stůl)</i>	<i>kamienas (kmen)</i>	<i>žuvis (ryba)</i>
N. sta -las	ka- mie -nas	žu- vis
G. sta -lo	ka- mie -no	žu- vies
D. sta -lui	ka- mie -nui	žu -viai
A. sta -lą	ka- mie -ną	žu -vį
I. sta- lu	ka- mie -nu	žu-vi- mi
L. sta- le	ka- mie -ne	žu-vy- je
V. sta -le	ka- mie -ne	žu- vie

daryti, daro, darė (dělat)   *duoti, duoda, davė (dát)*

aš	dar- au	duo -du
tu	dar- ai	duo -di

jis, ji **da-ro**

duo-da

Poloha přízvuku je zásadním faktorem litevského slova a má fonologickou funkci, tzn. že se slova můžou lišit pouze polohou přízvuku – přízvuk je v litevštině **významotvorný**.

giria (*chválí*) **g**iria (*les*)

kasa (*ryje*) **k**asa (*cop*)

karti (*věšet*) **k**arti (*hořká*)

Intonace

- způsob artikulace dlouhých přízvučných slabik

Intonace je také **významotvorná**. Rozlišujeme intonaci stoupavou a klesavou.

Akutová (klesavá) intonace: š**aa**aauk (*střílej*); l**aa**aauk (*čekej*); k**aa**aaltas (*dláto*)

Cirkumflexová (stoupavá) intonace: šau**uu**uk (*křič*); lauu**uu**uk (*ven*); kall**ll**tas (*vinen*)

Příklad: šauk; lauk; kaltas

Akut: š**aa**aauk (*střílej*); l**aa**aauk (*čekej*); k**aa**aaltas (*dláto*)

Zápis: šáuk; láuk; káltas

Cirkumflex: šau**uu**uk (*křič*); lauu**uu**uk (*plešat*); kall**ll**tas (*vinen*)

Zápis: šaũk, laũk, kal̃tas

POZOR. Krátká slabika může nést přízvuk, ale nemá žádnou intonaci. K zápisu se v tomto případě používá znak „gravis“, např.: rankà (*ruka*).

3.2 Časování sloves – indikativ praesens (přítomný čas), typ „-a“

Schéma tvoření:

kmen přítomného času + koncovky: (aš) **-u** (mes) **-ame**

(tu) **-i** (jūs) **-ate**

(jis, ji/jie, jos) **-a**

Příklad:

kalbėti, **kalba**, kalbėjo (*mluvit*): kalb-**a**

aš kalbu (= kalb+u) mes kalbame (kalb+ame)

tu kalbi (=kalb+i) jūs kalbate (kalb+ate)

jis, ji, jie, jos kalba (=kalb+a)

dirbti, dirba, dirbo (pracovat)
studijuoti, studijuoja, studijavo (studovat)
eiti, eina, ějo (jít)

3.3 Zápory „ne-“

kalbėti → nekalbėti (nemluvit)
aš nekalbu (nemluvím), nedirbu (nepracuju), nestudijuju (nestuduju)

!!! Zapamatujte si záporné formy slovesa „být“:

aš	nesu	mes	nesame
tu	nesi	jūs	nesate
	jis, ji, jie jos	<u>néra</u>	

3.4 Fráze „mluvit česky, mluvit litevsky“:

Příslowce „litevsky“, „česky“ atd.: lietuvis → **lietuviškai** (litevsky)
čekas → **čekiškai** (česky)
anglas → **angliškai** (anglicky)

Aš kalbu lietuviškai
Ji kalba čekiškai
Mes kalbame angliškai

3.5 Tázací částice „ar“

Ar tu esi lietuvis? – Jsi Litevec?
Ar Jūs esate čekè? – Jste Češka?
Ar jis kalba vokiškai? – Mluví (on) německy?
Ar ji kalba prancūziškai? – Mluví (ona) francouzsky?

Otázky s částici „ar“ vyžadují odpověď „taip“ (ano) nebo „ne“ (ne)

Ar tu esi lietuvis? Taip, aš esu lietuvis. – Jsi Litevec? Ano, jsem Litevec.
Ar Jūs esate čekè? Ne, aš nesu čekè. – Jste Češka? Ne, nejsem Češka.
Ar jis kalba vokiškai? Taip, jis kalba vokiškai. – Mluví (on) německy? Ano, mluvív.
Ar ji kalba prancūziškai? Ne, ji nekalba prancūziškai. – Mluví (ona) francouzsky? Ne, nemluví.

3.6 Cvičení. Přečtěte, případně určete, zda písmeno **i** označuje v následujících slovech vokál nebo znak pro palatalizaci.

1. įdomus (*zajímavý*), 2. gėlė (*květina*), 3. sąsiuvinis (*sešit*), 4. kilimas (*koberec*), 5. kiemas (*dvůr*), 6. kaimas (*vesnice*), 7. biuras (*kancelář*), 8. bjaurus (*škaredý*), 9. kiauras (*děravý*), 10. siužetas (*syžet*), 11. gilus (*hluboký*), 12. gydytojas (*lékař*), 13. bėgimas (*běh*), 14. bei (*a*), 15. bitė (*včela*), 16. cilindras (*cilindr*), 17. čia (*zde*), 18. dirbti (*pracovat*), 19. diena (*den*), 20. yda (*vada*), 21. indas (*nádoba*), 22. liūtas (*lev*), 23. kamienas (*kmen*), 24. meilė (*láska*), 25. mielas (*milý*), 26. miškas (*les*), 27. muilas (*mýdlo*), 28. niūrus (*sklíčený*), 29. peilis (*nůž*), 30. piemuo (*pastýř*), 31. skiemuo (*slabika*), 32. riešutas (*ořech*), 33. rimtas (*vážný*), 34. siaubas (*hrůza*), 35. seilė (*slina*), 36. siena (*zed'*), 37. sijonas (*sukně*), 38. interviu (*interview*), 39. šiuomet (*v dnešní době*), 40. šilkas (*hedvábí*), 41. zuikis (*zajíc*).

3.7 Přeložte do litevštiny:

Dobrý den! Mé jméno je (...). Moje příjmení je (...). Jsem Čech. Mluvím česky, litevsky, anglicky, německy a francouzsky. Nemluvím polsky, španělsky a bulharsky.

A. Dobré ráno!

B. Dobrý den!

A. Jak se jmenujete?

B. Jmenuji se John Malkovich.

A. Jste Němec?

B. Ne, já nejsem Němec. Jsem Američan.

A. Mluvíte španělsky?

B. Ne, nemluvím španělsky. Mluvím anglicky a polsky.

A. Na shledanou!

B. Ahoj!